

Johann Heinrich Becker

**Programma, Qvo Rector Academiae Rostochiensis, Io. Henricvs Becker, Phil. Et
S. S. Theol. D. ... Diei Natalis Iesv Christi, Dvlcissimi Nostri Servatoris,
Memoriam, Hoc Festo Devote Celebrandam Indicit, Christvmqve Svb Secvlorum
Consvmmationem Manifestatvm ... Civibvs Academicis ... Commendat**

Rostochii: Stanno Adleriano, [1745?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1004033761>

Druck Freier Zugang

J. 512.

1745 Weihn.

M-1256. 287.

W. 1745

PROGRAMMA,
QVO
RECTOR ACADEMIAE ROSTOCHIENSIS,
IO. HENRICVS BECKER,
PHIL. ET S. S. THEOL. D. HVIVSQUE PROF. P. O.
AD D. NICOL. ECCLESIASTES,
DIEI
NATALIS IESV
CHRISTI

DVLCISSIMI NOSTRI SERVATORIS.
MEMORIAM,
HOC FESTO DEVOTE CELEBRANDAM,
INDICIT,
CHRISTVMQVE,
SVB SECVLORVM CONSVMMATIONEM MANIFESTATVM,
SISTIT, TALEMQVE,
CIVIBVS ACADEMICIS
PIE MEDITANDVM,
PRO OFFICII RECTORALIS RATIONE,
GRAVITER COMMENDAT.

ROSTOCHII,
STANNO ADLERIANO.

M. 1256²⁸⁴

* * * * *

Principe hōc natali, Seruatoris nostri dulcissimi, festo, quod-
nam Vobis, Ciues Optimi! piaē meditationis obiectum spe-
ciale sistam, deliberanti, occurrunt verba Apostoli. *Hebr.*
IX. 26. quae B. SEBAST. SCHMIDIVS ita effert: *CHristus nunc se-*
mel, sub consummationem seculorum, in abrogationem peccati, per sacrificium
suum, manifestatus est. In fonte ita: ἐπὶ τῇ σῴσεϊ τῶν αἰώνων ἐ-
φανερωταί. Ad excutienda singula hujus oraculi, e vocibus sin-
gulis, momenta, praefixi vnicae plagulae cancelli nimis sunt an-
gusti. Quare, non quid? sed quid non scribendum sit? mihi e-
rit cogitandum. Cardo nostrae meditationis vertetur in hoc: quod
manifestatio CHristi, *sub consummationem seculorum* facta esse, dica-
tur, nobisque inde maxima, non minus sapientia, quam miseri-
cordia & benignitas DEI, laudibus non satis depraedicanda, ob o-
culos sistatur. Nolo textus cohaerentiam prolixē vrgere; sed
sufficiat notasse, quod Apostolo, sicut in integra epistola ita in
toto excitato capite, sermo sit de officio CHristi mediatorio, satisfac-
torio, expiatorio, praesertim, de actu eius sacerdotali, quo per Spi-
ritum aeternum se ipsum DEO immolauit. v. 14. Huius actus valo-
rem & excellentiam, in typica, ad sacerdotium, & expiationem V.
T., oppositione. Apostolus demonstrat, inter alia, ex hoc: Quod
CHristus suum sacrificium semel pro semper perfecerit. v. 11, nec eiusdem
expiationis frequente repetitione opus habuerit. v. 25. Addit v. 26.
quandoquidem oportuisset eum saepe pati, a fundatione mundi: nunc ve-
ro semel, sub consummationem seculorum manifestatus est! Hanc CHristi
manifestationem, siquidem factam esse ait: in abrogationem peccati,
per proprium sacrificium, nullam intelligit aliam, quam incarnatio-
nem, qua ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. *Ioh. I. 14,*
qua θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί. *I. Tim. III. 16.* Verbum enim, ut vt
esset in mundo, erat tamen ei ignotum. *Joh. I. 10.* Messias, diu li-
cet promissus, nemini tamen, per periodum V. T. visus & ma-
nifestatus, per incarnationem demum exhibendus, ipsique ocu-
lari hominum visioni sistendus erat. *Luc. X. 23. seq. II. 30.* Sa-
crificium CHristi expiatorium, durante V. T., adumbratum qui-
dem in typis, actu tamen ipso nondum confectum erat. Quod,
vt fieret, humanae naturae, humanique corporis assumptione o-
pus

pus erat. *Hebr. X. 5.* Quandoquidem ergo Apostolus de illa Christi manifestatione loquitur, quae scopum habuit *abrogationem peccati per proprium corporis, sanguinisque sacrificium*, illamque, *semel factam esse*, dicit; satis liquet, Apostolum non de manifestatione Christi per vaticinia prophetica, aut: per verbum Euangelii (qualis quotidie fit, quamdiu erit ecclesia) aut: per visibilem adparitionem de coelo (quae futura est, vid. comma 28) sed, de manifestatione *in carne*, mentem exponere. Quod autem Apostolus huius manifestationis *tempus* notet his verbis: ἐπὶ συνελείν τὸν αἰῶνα, id Exegetarum adtentionem meretur, & nonnulla exponendi ambiguitate laborat. B. L. V. T. H. E. R. V. S. vertit. Christus ist erschienen am Ende der Welt. Consentit versio Anglicana, Belgica habet: *in de voleynighe der eeuwen*. REIZIVS: bei Endigung der Weltläufen. TRILLERVS: bei Endigung der Zeiten. Comes ZINZENDORF: gegen das Ende der Zeitalläuffte. COCCIVS, in Epist. ad Hebr. b. I. circa consummationem seculorum. Similiter ERASMVVS, in Notis ad N. T. JVNIVS & TREMELLIVS: in consummatione seculorum! Vocem graecam αἰῶν, & Hebream עולם in Scriptura eiusdem ferè vsus esse & significationis, notissimum est. Vtroque vocabulo saepe notatur (1) *mundus adspectabilis*, siue, totum a DEO creatum vniuersum. Improprie, & per accommodationem metonymicam, *impii in mundo homines* quia eorum numerus prohi! maximus est, & orbem complet, iisdem vocabulis significantur. (2) *aeternitas absoluta*, initio, fine, & successione carens. (3) *aeternitas*, quae initium quidem & successiones, at finem nullum admittit (4) *aeternitas periodica*, hoc est, temporis duratio continua, satis diuturna, certam in praevisione, & decreto diuino, determinationem habens. (5) Notantur quoque his vocibus *res stalibet, firmæ*, etsi breviori periodo limitatae. JO. CASP. SVICERVVS, in Thesaur. Eccl. ad vocem αἰῶν, ex JOANNIS DAMASCENI Lib. II de orthodoxa fide, cap. I. potiores huius vocis significationes sic tradit latina versio: Primo: αἰῶν vocatur *unius cuiusque vita*; secundo: vocatur *tempus mille annorum*; Tertio: dicitur *vniuersa praesens vita*; item *futura post resurrectionem, sine carens*. Quarto: *non tempus, nec temporis pars quaedam, motione & cursu solis mensurata, per dies & noctes constituta*; sed,

quod coëxtenditur sempiternis, inftar cuiusdam temporalis motus, & spaci-
 ti: Quod enim iis, quae sub tempore sunt, tempus est, id sempiternis est
 αἰών. Ex his relinquitur, quod, sicut αἰών componitur ex αἰὲ &
 αἰν; ita vox, per se, formaliter & primario, notet sempiternitatem,
 & aeternitatem, quae omnem terminum respuit; secundario au-
 tem, & in constructione cum rebus, aeternitatem propriam non
 ferentibus, periodum certam diuturnam, durationem rei continuam,
 pro eius naturae constitutione. Hebraei, cum vocem non habeant,
 quae idem innuat, quod mundus, & κόσμος, mundum quidem si-
 gnificant per vocem מֵוֶלֶדֶת; sed non, nisi ratione diuturnae, &
 continuae durationis, cuius finem DEus solus, hominum nemo
 novit. Et eodem respectu mundus, in scriptura, graece di-
 citur: αἰών; vt non tam ad vniuersi substantiam, quam dura-
 tionem, in qua cuncta, quae in mundo sunt, suas successiones,
 reuolutiones, fataque praestituta patiuntur, formaliter respi-
 ciatur. Quare in eodem commate excitato, Apostolus, de ini-
 tio mundi, quoad substantiam, loquens, vtitur voce κόσμος. To-
 tum vero illud, quo hoc vniuersum stabit, a DEO definitum tem-
 pus, quod ὁ αἰών, in singulari, dicitur, e. g. Matth. XIII. 39. 40.
 XXIV. 3. in peculiare subdiuiditur periodos, ob certam Oeco-
 nomiae in Ecclesia DEI, mutationem, notabilissimos. Quare
 ἐν τῷ αἰὼν ἰσταί, ἀπλῶς sumto, & τῷ μέλλοντι opposito, dantur
 αἰῶνες particulares plures. Harum omnium finis erit finis mun-
 di, qui est: τῶν αἰώνων συνέλευσις, in sensu completo, & vniuersali,
 talis. Quodsi autem respicitur ad certum decretum diuinum,
 post unā plures temporum periodos, in facto exhibendum, vel,
 ad certam, in Ecclesiam introducendam, oeconomiam; tunc po-
 test dari συνέλευσις τῶν αἰώνων particularis, & relatiue talis. In quot
 aeones DEus diuiderit mundi durationem, &, quot eorum, ab
 initio, usque ad exhibitum Messiam, praeterlapsi, à DEO nume-
 rentur? nostrum non est scrutari; quamuis integrum nobis sit,
 tot nobis concipere, quot nobis videntur maxime notabiles, v.
 g. periodum ante legem Leuiticam, & sub lege Leuitica, quas in
 plures possumus speciales subdiuidere. Duratio mundi, ex com-
 puto diuino, dies est unica, paucis horis dimensa, fortassis in
 matutinum, meridianum, & vespertinum tempus distributa.

Nobis

Nobis illae horae secula sunt, millennia, periodi, aerae, epochae mundi; Quo respectu in Scriptura dicuntur χρόνοι & αἰῶνες. Jam Apostolus, loco citato docens: δεῖ τὸν αἰῶνα συντελεῖσθαι, non vult: CHristum in carne manifestatum esse, quando ipse mundi finis ita proxime immineret, ut omnes mundi aetates plane essent consummatae. (Stetit enim mundus, post CHristum natum, jam 1745. annos, & quam proxime eius finis instet? quis est, qui determinare audeat?) sed hoc vult: manifestatum esse, quando certae, durationis mundanae, periodi, a DEO praestitutae, essent consummatae, aetasque mundi totalis paulatim ad senium, & finem vergeret. Siue ergo, eum quibusdam, dixeris: respici hic finem Oeconomiae, & vaticiniorum V. T. siue, respici periodum delendae reipublicae iudaicae, & quae alia, in effectu id erit perinde. Agitur enim de termino temporum, a DEO praeiusto, & ad CHristum exhibendum, praefixo; quem idem Apostolus exprimit, formaliter, per: πλήρωμα τῆς χρόνης Gal. IV, 4. Interim & hoc certum est, materialiter, quod sub consummationem praestitutorum, vsque ad CHristum, aeonum, cum natiuitate CHristi inceperit ultima mundi periodus principalis, Ecclesiae N. T., & illuminationi gentium, per immediatam, sine umbris, fidem, ad CHristum perducendarum, retegendoque velamini, dicata; hincque tempus illud possit dici: mundi ultimum, siue συντέλειαν τῶν αἰῶνων, habito ad totalem mundi aetatem respectu. Sic, vt B. LVTHERVS recte verterit: Am Ende der Welt. Vel, vt alii: gegen das Ende der Welt läufe, oder Welts Zeiten! Quare Spiritum S. non particulā in, sed ἐν (quae h.l. commodissime per: ad, circa, versus, reddi posse, videtur) item non voce: τέλος, sed: συντέλεια, Vollendung, eundo nimirum ad terminum ultimum, consultò vsus esse, putauerim. Naturalistis ergo, & empaectis hinc iustus non est locus subsannandi: Vbi est promissio aduentus ipsius? nimirum (ad mundi interitum) a quo enim patres obdormuerunt, omnia ita permanent, ab initio creationis. 2. Pet. III. 3. 4. Nec cum GROTIUS liberior praesertim, fraudem iure possunt piam Scripturae, & Apostolis praesertim, impingere, quod ultimum CHristi aduentum, mundique finem, hominibus valde propinquum esse, persuaferint, cum is tamen

longe abfuerit, & longe forte abfit adhuc. Etenim, si vel ma-
 xime, cum Doctiff. Dno. BENDELIO, mundi aetatem ad 8000
 annos extendi, coniectaremus (quod tamen cum scripturae di-
 ctionibus aegre conciliamus) & quamvis foret Sabbathica quae-
 dam peculiaris periodus Ecclesiae praestolanda; tamen inde non
 sequeretur: tempus post natum CHristum, & N. Testamenti in
 genere, non dici posse: *mundi ultimum*, συντελείαν τῶν αἰώνων, *respe-*
ctu aetatis mundi totalis. Quodcunque enim adhuc successurum
 esset in orbe tempus, foret tamen *euangelicum*, & epochae christianae.
 Quamvis quoque taceam, stilo ipsius Scripturae V. T. tempora N. T.
 dici: *finem, tempora finis, tempora ultima*: Phrasologiae scripturae N.
 T. nihil habent unde pia fraus elucescat. Nam; quidquid vrgeatur
 è locis 1 Cor. X. 11. Ephes. I. 10. 1. Job. II. 18. 1. Cor. I. 7. Hebr.
 X. 25. 2. Pet. III. 12. IV. 7. certum tamen est *partim*, quod non
 ex computo humano, sed diuino, obuia ibi expressiones diudi-
 candae sint; *partim*, quod periodus N. T. possit, licet sit reli-
 quis mundi periodis singulis, longior & extensior, tamen dici
 τελὴ τῶν αἰώνων, πληρωμα τῶν καιρῶν, ὥρα ἐσχάτη (Ad singula lo-
 ca, quae possent specialius moneri, praetereo) *partim*, quod Pau-
 lus, Joannes fini mundi, tam breui expectando, aperte contra-
 dicant. Immo, quod ad illa monita adtinet, quibus Apostoli
 diem CHristi, ceu propinquum, sistunt, & pia semper praepa-
 ratione, expectandum docent; cogitandum est, eos non sibi so-
 lum coaeuis, sed & nobis, diu post viuentibus, mundoque, quo
 magis ad iudicium maturo, eo magis securo, scripsisse. Quid,
 quoque, si cum B. HEDINGERO, in N. T., ad 1. Job. II. 18. fa-
 teremur? Mag seyn, daß die ersten Christen, und die Apostel selbst
 (addiderem: zum Theil) gemuthmasset, der Tag des Gerichts werde
 eilender kommen, als würcklich geschehen ist: denn solchen Tag hat
 der Vater seiner Macht und Weißheit fürbehalten. Math. XXIV.
 36. Sapienter enim DEus, quod ipse CHristus homo, in statu
 exinanitionis, ignorauit, viris etiam θεοπνεύσις occultauit. DEus
 vult, vt omni tempore viuentes, viuant *similes hominibus expectan-*
tibus Dominum suum, Luc. XII, 36 seqq. Nouit, quid fiat a seruo
 cogitante: *Moratur Dominus meus venire!* Matth. XXIV 48. Vn-
 de vigilare, praestolari, paratum esse, adeo frequenter nobis com-
 men-

mendatur. Sane, vt summae sapientiae diuinae erat, homini-
 bus, sub V. T. viuentibus, ab incunabulis mundi, Messiam ita
 promittere, vt eum in dies expectarent, & quo diutius promif-
 sio protrahebatur, eo auidius optarent; ita eiusdem eximiae sa-
 pientiae erat, vltimum CHristi aduentum, ab incunabulis N. T.,
 ita proponere, vt & tunc, & sero viuentes, illum potuerint, debeant-
 que expectare semper. Et prius hoc, quod Messias statim post la-
 psam promissum, potuisset quidem primis iam mundi temporibus
 exhiberi, ipso facto tamen vltimis mundi temporibus demum
 exhibitus sit; id sapientiae, & benignitatis diuinae, erga nos
 maximae, documentum, vix dignis laudibus poterit evehi. Pau-
 cis, quod res est, dicam. Prior, in V. T., aetas & Ecclesia pro-
 lixi cultus leuitici, molestissimarum caerimoniarum, copia ty-
 porum, extra antitypum, inutilium, *Hebr. IX. 9.* durioris legis
 obseruantiae & castigationis onus portauit; vt nostrae habere-
 tur salutis ratio, nosque euangelicae vindicaremur libertati.
 Patribus umbra suffecit, nobis corpus adparuit: illi expecta-
 runt Messiam, nobis natus est: minorenes illi, maiorenes
 nos, *Gal. IV. 1. seqq.* eminus illi, & velut per transfennam,
 viderunt, nos cominus intuemur amoris diuini mysterium, *glo-
 riamque DEi in facie Jesu CHristi. 2. Cor. IV. 6.* Quum sine dubio
 CHristus potuisset, sub mundi primordiis, nasci; quare pro-
 missio, quam etiam flagrans olim esset fidelium, ad eius imple-
 tionem experiundam, desiderium, moram traxit per 4000 pro-
 pe annos? *Adam, Seth, Noab, Abraham, David & Prophetae,* mille-
 que alii, optantes Messiam, quidni viderunt in carne? Equidem
 absit, vt id nobis sumamus, quod omnia arcana DEI, circa hoc
 negotium, consilia vellemus explorare: verum, hoc audacter
 adferimus: illae morae nobis, qui mundi finem contingimus,
 nostrisque, praeuicis a DEO, electisque in CHristo, ad secun-
 dum eius aduentum vsque victuris posteris, debuerunt ad salu-
 tem prodesse! In tempore, exhibendi Messiae, statuendo, DEus,
 quod nobis conduceret, respexit. Illos nempe, sub V. T. vi-
 uentes, certissimae, iterataeque promissiones poterant, quam-
 uis non sine omni molestia, fulcire, sustentare fidemque iis, &
 Messiae memoriam seruire. Aliter, si illi, suo tempore, IESum
 dudum

cludum vidissent, de nobis certe actum fuisset. Futurae rei
 spes, eius conseruat recordationem adsiduo viridem; praeteritae
 memoria sepelitur iniuriâ temporum. Pauca, quae circa histo-
 ricam traditionem occurrunt, dubia, ipsum, facile, prisco tempo-
 re gestum, factumque portentum reddunt suspectum, traditio-
 nemque sublestaе fidei. Itanè de historia Christi, natiuitatis, eius,
 vitae, passionis, mortis, resurrectionis, satisfactionis, doctrinae,
 miraculorum, discipulorum, ecclesiaeque ab illo instauratae, po-
 tuisset, immo, si seculi genium spectes, debuisset fieri? Num-
 quid, praeter miraculosam DEI operationem, fidem potuisset, re-
 lationis item, doctrinaeque evangelicae, veritatem, & diuinita-
 tem inter homines, in peiora semper, cum temporis progressu, ru-
 entes, conseruare? Nostrum nondum pessimum est seculum, pe-
 ius, testante Seruatore, instat, quo proximius instat mundi finis.
 Hoc tamen nostrum, scepticum, naturalisticum, & stolidâ sa-
 pientiae carnalis inflatione, corruptum ita est, vt euangeli-
 um nauset, S. Scripturam supplantet, religionem Christianam
 surdam & ineptam, historiam de Christo dubiam, nisi astute ex-
 cogitatum, libros reuelationis supposititios esse, ni aperte cla-
 mitet, mussitet tamen, relictâque suo loco religione Christiana;
 Naturalem potissimum ornet. Hinc, naufragio fidei, redeunte
 ethnicismo, eximia fidelium paucitate, humani generis horren-
 da corruptione quid certius? Quamne, si illa impietas latius, li-
 beriusque grassabitur, deploranda erunt, si quae supersunt, tem-
 pora? Seculum praesens, num tale sit? qualem depinxi, nemi-
 ni potest, nisi in re litteraria, dixerim, in ipso mundo, plane hos-
 piti, anceps videri. Catervatim adsunt ii, qui Scripturam S. ri-
 dent, religionem per latus fodiunt, naturalismum colunt, to-
 tamque de Christo doctrinam conuellere scriptis tentant. Non
 opus est, quod singula dies loquitur, moleste probatum ire.
 Placet tamen huc transcribere, quod reperias in Doctiss. Dn.
 Past. JOH. HEYNII, notissimi hodie Cometophilii, gesammelten
 Briefen von Cometen, re. hoc anno editarum, im 25ten Briefe, p.
 719. Ein gewisser Engländerischer Schriftsteller hat vor einiger Zeit
 eine Ausrechnung heraus gegeben, wie lange das Christenthum noch
 auf der Welt dauern würde. bis es von der Deisterei gänzlich ver-
 schlungen werden möchte? Dieser Verfasser gründet sich darauf, daß
 alle

alle geschehene Dinge durch die Zeit an ihrer Glaubwürdigkeit einen
 Verlust nach den andern leiden, und die Menschen nicht mehr so sehr
 rühren. Hierzu nimmt er die Erfahrung unserer Zeiten, und weißet,
 daß die Biblischen Geschichte nicht mehr so allgemeinen Beifall,
 als vor 100 Jahren, hätten. Er ist endlich so glücklich, eine pro-
 portion zu finden, nach welcher die Wahrscheinlichkeit abnimmt, und
 er merckt den Zeitpunkt an, wenn sie gar verlöschen würde. Ohne
 dieser Ausrechnung beizupflichten, kan ich überhaupt nicht läugnen,
 daß die Wahrscheinlichkeit der Christlichen Religion durch die Zeit
 abnehme, oder auch abgenommen habe. Und ob gleich unsre Gots-
 tes-Gelahrten ihre Göttlichkeit vornämlich durch das Zeugniß des H.
 Geistes, oder deutlicher zu reden, durch ihre innere Güte, die man
 aus der Erfahrung erkennet, zu erweisen suchen; so findet doch die-
 ser Beweis nicht statt, wenn die äußerliche Wahrscheinlichkeit zu
 schwach wird, und die signa credibilitatis ihre Krafft verlihren.
 Proh DEi immortalis misericordiam! Nisi ipse Seruator promi-
 sisset, verbum suum non interiturum esse, nec ecclesiam supera-
 tum iri; praesens seculum dicto fidem facere putares; nec
 dubitari debet, quin, nisi ipse DEus obftet, suae veritatis vindex
 & protector, diaboli virulenta astutia, hominum quoque socor-
 dia, & in propriam sapientiam longius devians fiducia, rem tan-
 dem ad illud extremum esset perductura. Quot non sunt, idem cor-
 nu infantis, quod impius Deista Anglus: ANTON. C. LLINVS,
 in tractatu; *Discours sur la liberté de penser, & de raisonner sur les*
matieres, les plus importantes; vbi de incarnatione Filii DEI, adle-
gatis licet, vt solet facere, alterius cuiusdam, D. SOVTHII, ver-
bis, suam tamen mentem ita, p. 115. exponit: Considerer la Di-
uinité, qui est présente en tous lieux, reuëue de chair, c'est, comme si
nous nous imaginons tout le monde entier, non seulement représenté,
mais encore contenu dans un de nos petits globes artificiels: ou le
corps du soleil enuelope dans une nue de l'étendue de la main. Im-
possibilités, qui paroissent surprenantes, & qui cependant sont moin-
dres, en comparaison de la première, que le plus petit des Etres créés
à l'égard de plus grand, entre lesquels il y a une disparité incom-
préhensible. Car, de penser, que Dieu se soit transformé, & qu'il
ait pu disposer tellement de sa gloire, que de la renfermer, & la

B

com

comprendre sous une forme humaine, pour conuerſer avec les hommes; c'est ce, que la plus vaſte genie n'auroit pu conceuoir poſſible a Dieu, ſ'il ne l'auoit execute' effectiuement. Haec e SOUTHIŌ quaſi adlegans COLLINUS, addit. Il encherit encore par deſſus cela, loſque ſ' expliquant ſur ce, qu' il croit de la perſonne de JEſu CHriſt, il parle en ce termes: Si on ne l' adoroit pas comme un miſtere, on la rejetteroit comme une contradiction! Tantum ad culmen adſcendit hodie rationaliſmus, vt eius deciſo ſubiiciantur ſimpliciter veritates diuinae, noſtram tamen rationem longiſſime transcendent. Obſtupui, in Reu: Domini Paſt: HEYNII adlegatis, ſupra, Epistoſis, legens, im XVII. Briefe, quantum hic Autor, Euangelicae Eccleſiae Miniſter publicus, rationi tribuat, vt illam quoque vnicum faciat interpretandae ſcripturae principium, &, poſt varia liberius dicta, quae homini naturalista non poſſunt valde diſplicere, ita finiat: Es werde demnach die Vernunfft! von allen, die des Herrn Geräthe tragen, bey allen ihren leſen . . . gebrauchet! und niemahls müſſe auff den Ranzeln die läſterliche Sprache (quae tamen ipſius Spiritus ſancti eſt: 2. Cor. X. 5.) mehr gehöret werden: Fahet, ſchlieſſet, ſeſet die Vernunfft! Quovſque non, egregio ſub rationis praetextu, perrexit antiqui ſerpentis vaſtrities? Quid aliud, quam rationem crepat Bibliorum peruerſor Werthemienſis? Verum, quid aliud, qui eum impulit, vertiginis ſpiritus, peſſimo illius liberae verſionis tentamine, intendit, quam, vt religionem Chriſtianam, adulterato, eius fundamento, funditus everteret, memoriam Chriſti obliſſeraret, fideique fontem, iniecto toxico, plane mortiferum redderet? Horum ſimiles quis numerabit medio in orbe Chriſtiano? Quandoquidem ergo, a noſtro licet ſeculo non adeo longe diſtet exhibitionis Meſſiae tempus, verbumque DEI huc vsque pro coeleſti veritate ſit agnitum, nec deſint ſecularium ſcriptorum de Chriſto teſtimonia; hodie tamen fides & religio ſtantopere ſolicitatur, & ſolicitabitur temporis progreſſu, vehementius: quid non fuiſſet noſtro aevo, metuendum, ſi ab illo, & ab vitimis temporibus, exhibitio Meſſiae tribus, quatuor, quinque millenariis fuiſſet remota? Nonne temporis vetuſtas, et. malitia ho-

hominum, obstetricante infernali genio; omnem rei fidem subtraxisset? Nonne obliuioni traditum facile fuisset benedictum CHRISTI nomen? Ecquid potuisset sperari de salute ad finem mundi viventium? cum praeterea saluentur pauci, potiorque orbis pars cymmeriis, Ethnici, Muhammedanissimi, ne de noxiis erroribus aliis dicam, tenebris obtegatur. CHRISTUM ergo *sub consummationem seculorum* exhibendo, vltimisque temporibus reservando, optimum Numen certe voluit consulere suae, dogmati de CHRISTO superaedificandae, & ita contra portas inferni, ad vltimum iudicis aduentum vsque, conseruandae ecclesiae vltimae. Corpus CHRISTI mysticum, cum sit *plenitudo eius, qui omnia complet*, Eph. I. 23. non debuit esse mutilum, hoc est nobis aliisque praeuicis & electis membris orbem; esset autem mutilum, si membrorum eorum, quae, vsque ad aduentum CHRISTI, DEO numerata sunt, deficeret vel vnicum. Non inepte ergo huc trahimus verba Apostoli: Hebr. XI 39. 40. *Hi omnes (fideles V. T.) testimonium obtinuerunt per fidem, nec reportarunt promissionem; quia DEUS pro nobis melius quid prouidit, ne sine nobis illi consummarentur.* Forent autem, sine nobis, consummati, si, malitiae humanae pertaeus DEUS Zelotes, haec tempora non expectaturus, vltimum iudicium citius immisisset, *terramque anathemate percussisset.* Malach. IV. 6. Sine periculo, at non sine molestia, V. T. fidelium, tam diu expectandus erat Messias, in gratiam praevisorum vltimi temporis; verum, non sine horum apertissimo periculo poterat, in gratiam ecclesiae praevisae V. T., citius exhiberi. ὁ Θεός sapientiae pariter atque amoris summi patris coelestis, prospicientis nobis ita clementissime! O! quid vicissim iustius, quid magis debitum? quam, vt in meditanda, exaltanda, applicanda nobis, cum intimo mentis gaudio, profundissima Numinis misericordia, simus indefessi? Haec gratia nos perfectissime obligat ad fervidam, in redemptorem, fidem. Propter nos enim, nostramque salutem, descendit de throno gloriae, seque nobis, plus quam fraterno amore, totum dedit. Sit, hortor, nostra salus ita nobiscordi vt fuit aeterno Patri, filium danti vnigenitum. Redamemus, illum, qui nos amauit prius. Imploremus Patrem omni-

mini

omnipotentem ardentissimis suspiriis, vt pressae suae, & in dies ma-
 gis gemebundae, ecclesiae misereatur, eamque his pessimis tem-
 poribus, in sua veritate conseruet, confirmet, augeat, faxitque,
 vt cunctis veritatis euangelicae hostibus, CHRISTUM, angula-
 rem lapidem, audacter incurfantibus, caput contundatur! Vos
 autem, O Ciues studiosi dilectissimi! caveite vobis a quouis
 scandalo, ab omni morum impietate, ebrietate, nominis diui-
 ni, huiusque sanctissimi festi profanatione! Desistite a petulan-
 tia, clamoribus, discursationibus, & geminis, filiorum noctis &
 tenebrarum, operibus! Ambulate in luce, celebrate nomen Do-
 mini, devota mente auscultate verbum euangelicum, & JESUM,
 vobis natum, purificatis cordibus, fideque candida, re-
 cipite! Ita sentietis, vobis quoque paratam esse felicitatem in hoc:
quod CHRISTUS manifestatus sit sub seculorum consummationem. Bene-
dictus autem sit JEHOVAH DEVS! & benedictum nomen gloriae
eius in aeternum! & impleatur gloria eius omnis terra! Amen,
Amen! Ps. LXXII, 18. 19.

P. P. Sub Sigillo Rectorali,

Fer. I. Natiui, Christi, Anno MDCCCXLV.

hominum, obstetricante infernali genio; omnem
dem subtraxisset? Nonne obliuioni traditum fa-
set benedictum CHRISTI nomen? Ecquid potui-
rari de salute ad finem mundi viventium? cum
saluentur pauci, potiorque orbis pars cymmerii-
cismi, Muhammedanissimi, ne de noxiis erroribus aliis
nebris obtegatur. Christum ergo *sub consummationem secu-*
lari hibendo, vltimisque temporibus reservando, optimum
certe voluit consulere suae, dogmati de Christo supera-
dae, & ita contra portas inferni, ad vltimum iudicis a-
vsque, conseruandae ecclesiae vltimae. Corpus Chri-
cum, cum sit *plenitudo eius, qui omnia complet*, Eph. I. 23
buit esse mutilum, hoc est: nobis aliisque praeuifis
membris orbum; esset autem mutilum, si membrorum
quae, vsque ad aduentum Christi, DEO numerata fu-
erent vel vnicum. Non inepte ergo huc trahimus ve-
stigi: Hebr. XI 39. 40. *Hi omnes (fideles V. T.) testifi-*
cauerunt per fidem, nec reportarunt promissionem; quia DE-
us bis melius quid prouidit, ne sine nobis illi consummarentur
autem, sine nobis, consummati, si, malitiae humani
sus DEus Zelotes, haec tempora non expectaturus, vlti-
mum citius immisisset, *terramque anatbemate percussisset*
IV. 6. Sine periculo, at non sine molestia, V. T. fide-
lium expectandus erat Messias, in gratiam praeuiforum
temporis; verum, non sine horum apertissimo pericul-
in gratiam ecclesiae priscoe V. T., citius exhiberi.
sapientiae pariter atque amoris summi patris coelestis
entis nobis ita clementissime! O! quid vicissim ius-
magis debitum? quam, vt in meditanda, exaltanda, a
nobis, cum intimo mentis gaudio, profundissima Nu-
sericordia, sumus indefessi? Haec gratia nos perfecti-
ligat ad fervidam, in redemptorem, fidem. Propter no-
stramque salutem, descendit de throno gloriae, seque-
quam fraterno amore, totum dedit. Sit, hortor, nostri
nobis cordi vt fuit aeterno Patri, filium danti vnigeni-
amemus, illum, qui nos amauit prius. Imploremus

